

דף לימוד לשבועות משמעות מצוות תלמוד תורה

מתורת מו"ר הרב חיים מאיר דרוקמן זצ"ל

תלמוד תורה – מעל הכל!

חג שבועות מכונה בתפילות החג "זמן מתן תורתנו". ביום זה אנו מרגישים רוממות מיוחדת מהארת המתנה הנפלאה שקיבלנו במעמד הר סיני.

לכן כהכנה לחג הגדול, נלמד על עניינה וערכה של מצוות תלמוד תורה.

אומנם לימוד תורה הוא מצווה שנמנית כאחת מתרי"ג מצוות, אך חכמים ראו בו ערך נוסף יותר משאר המצוות:

"ותלמוד תורה" - רבי ברכיה ורבי חייא דכפר דחומין:

חד אמר: אפילו כל העולם כולו אינו שוה לדבר אחד של תורה!

וחד אמר: אפילו כל מצותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה!

תלמוד ירושלמי, פאה, א, א

? מהי ארצות הברית של תורה כה חשובה אף גיחס אלאר המצוות?

לומד על מנת לעשות

רבי עקיבא גדול התנאים מתאר מה קרה לו בתחילת דרכו בלימוד התורה ושימוש חכמים:

פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה (שאין מי שיתעסק בקבורתו) וניטפלתי בו כארבעת מיל, עד שהבאתיו למקום הקברות וקברתיו. וכשבאתי אצל רבי אליעזר ואצל רבי יהושע אמרתי להם את הדבר. אמרו לי: "על כל פסיעה ופסיעה שהיית פוסע מעליך עליך כאילו שפכת דמים" (כי היה צריך לקבורו במקום שהוא מצאו).

אמרתי אם בשעה שנתכוונתי לזכות נתחייבתי - בשעה שלא נתכוונתי לזכות - על אחת כמה וכמה! באותה שעה לא זזתי מלשמש חכמים.

תלמוד ירושלמי, ניד, ז, א

? איפה תלומד רבי עקיבא מצפה באלו הוא מספר ארבותיו על מלמדיו והשתדלותו בקבורת מת מצווה?

? מה המסקנה החשובה שלמד רבי עקיבא בעקבות מקרה מצוי זה?

הרובד הראשון והבסיסי במצוות תלמוד תורה הוא ש"אין בור - ירא חטא, ולא עם הארץ - חסיד". אם אדם לא ילמד תורה, לא יוכל לדעת מה עליו לעשות ומאלו פעולות עליו להימנע כדי לעשות את רצון ה'.

לימוד תורה מעורר את הרצון

לימוד תורה לא רק מביא את השכל לידיעה מה מותר ומה אסור, אלא יש בכוחו אף לשנות את נפש הלומד ולטעת בו כוחות חיים ורצון לחיי קודש.

חז"ל מביאים דיון שהיה בזמנם מה יותר גדול וחשוב, לימוד תורה או מעשי המצוות:

וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתנה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול?

נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול.

נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול.

נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה.

תלמוד בבלי, קידושין, מ, ב

?! וס' לחשוב, מה הסתירה הפנימית שצולה מחסנת החכמה?

תחילה אומרים שלימוד תורה יותר גדול מקיום מצוות.

אך מיד אחר כך אומרים שלימוד תורה הוא רק אמצעי בשביל להגיע למטרה של קיום מצוות - אז מעשה גדול כי הוא המטרה ולא רק אמצעי!

הרב דרוקמן הסביר את הדברים כך:

בסופו של דבר הכריעו כולם שהתלמוד גדול, אף לימוד שאינו מעשי, וזאת משום שכל תלמוד מביא בסופו של דבר לידי מעשה - אם לא באופן ישיר, לכל הפחות באופן עקיף... תלמוד גדול מפני שהוא דוחף את האדם לעשייה, לאו דווקא בנושא שלמד, אלא עצם לימוד התורה שלו דוחף אותו לעשייה חיובית. על ידי הלימוד, האדם נפגש עם התורה, עם עוצמתה ומעלתה, והיא דוחפת אותו לדקדוק בכל פרטי מצוותיה.

הקדמה לשבת הארץ, מה, ב

?! כיצד מסביר הרב דרוקמן את הסתירה?

"תלמוד גדול" לא מפני שכך אני יודע אילו הלכות לקיים, אלא עצם העיסוק בתורה גורם לאדם שעוסק בה לשינוי הרצונות שלו, הוא מתמלא במוטיבציה וכוחות לעשות את רצון ה'!

"תלמוד מביא לידי מעשה" - היינו שקיימת סגולה ללימוד התורה שהוא מעורר את נפש האדם ונוסך בו כוחות לפעול ולעשות את רצון הבורא ולקיים את מצוותיו.

ישאל השואל: והרי הרבה פעמים למדתי תורה בחיי, ולא הרגשתי את השינוי הזה!

מסביר הראי"ה קוק בספר אורות:

כח החיים שהוא גנוז ביסוד טעמי תורה עושה בו את שלו, אף על פי שאיננו מרגיש בעת העשייה והלמוד כל תוספת כח גשמי או רוחני בקרבנו. ובכל עת מצא שכח חיים דרוש להתגלות יצא כח חיים אצור, אשר נגנו על ידי התורה והמצות, ומחמם את הלב ומאיר את הנשמה.

זרעונים, ד

❓ כיצד דגרי חר"י? ה' קוק מסביר את הצוגדה ש'אין מר'ש'ים את פ'עולת התורה על נפ'ש האומ'ר
גמ'אן ה'אומ'ר?

את השינוי שמחוללת התורה בנפש הלומד אין מרגישים מיד. ניתן להבחין בכך רק ב"עת מצא שכח חיים דרוש להתגלות" או כשמתכלים על אדם לאחר תקופה ארוכה, שעסק בתורה במשך שנים, איך הוא היה לפני שהתחיל ללמוד ואיך הוא נראה לאחר מכן, ואז מבחינים איך התורה פעלה עליו ושינתה את כל אופיו ואורחות חייו.

בשבי' מה לחיות?

נביא סיפור נוסף על רבי עקיבא:

פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה.

בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: "עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות?".

אמר לו: "אמשול לך משל, למד הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום. אמר להם: 'מפני מה אתם בורחים?' אמרו לו: 'מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם'. אמר להם: 'רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם?' אמרו לו: 'אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טיפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתייראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה!'

אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה: 'כִּי הוּא חֵיךְ וְאֶרֶךְ יָמֶיךָ' (דברים, ל, ג) - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה - על אחת כמה וכמה!'

תלמוד בבלי, ברכות, סא, ב

❓ מה היא כוונת רבי עקיבא שהתורה היא חיים ונצחיות? אין חיים? הרי יש יהודים ש'אין עוסקים בתורה, ובכל זאת הם חיים? חיים הם חיים? האם יש משמעות מיוחדת לחיים שלהם, או שהם רק חיים בשביל לעבוד ועובדים בשביל לחיות? וכי האדם נברא רק בשביל לאכול ולעבוד? רק בשביל הנאות החיים?

אכן, ישנם הרבה מאוד הולכי-על-שתיים שמסתובבים בעולם ללא עיסוק בתורה, ובכל זאת הם חיים. אך אילו חיים הם חיים? האם יש משמעות מיוחדת לחיים שלהם, או שהם רק חיים בשביל לעבוד ועובדים בשביל לחיות? וכי האדם נברא רק בשביל לאכול ולעבוד? רק בשביל הנאות החיים?

התורה נותנת את הפתרון לשאלת משמעות החיים, לשם מה נברא העולם ולשם מה נברא האדם? מה עליו לעשות בחייו ובכוחות שקיבל מהבורא?

כך הסביר את הדברים הרב דרוקמן בספרו:

התורה מגלה שכל העולם נברא במטרה לשמש כלי לקדושה - זהו ייעוד האמיתי של העולם כולו, ורק לשם כך יש לו ערך וזכות קיום...

ללא תורה - אין חיים! ללא התורה האדם חי באופן חלקי ביותר, חי חיים גשמיים פשוטים, שהרי גם חמור, סוף-סוף - חי... אבל חי רוח ותוכן, חי בן אנוש אמיתיים - כל אלה אפשריים רק על ידי התורה, המבררת את ערך החיים בעולם, ואת ערך העולם עצמו. זהו שאנו אומרים ביחס לתורה ומצוותיה: "כי הם חיינו" - ללא התורה, אנו נטולי חיים!

לזמן הזה, סיון, עמוד 390

קראו את הסיפור שלפניכם וחשבו: עם מי אתם מזדהים, הדייג או המיליארדר?

שאל הדייג: "בשביל מה?"

ענה פורד: "מה זאת אומרת, תוכל לחסוך ככה קצת כסף, ולהשקיע בקניית רשתות, וכך תוכל להגדיל את תפוקת הדייג שלך ולהגדיל את המכירות!"

שאל הדייג: "בשביל מה?"

ענה פורד: "מה זאת אומרת, תוכל לפתח מותג, לשווק בכל הארץ, אולי אפילו לחסוך קצת כסף ולקנות סירה קטנה שתוכל לדוג איתה את הדגים השמנים שבלב ים, עם הזמן תחסוך עוד כסף ותוכל לקנות צי שלם של אוניות..."

שאל הדייג: "בשביל מה, למה אני בכלל צריך את זה?"

ענה פורד: "ככה תוכל לנסוע לחופשה כמוני בראש שקט, ולשבת לך רגל על רגל, על חוף הים, להתבונן בגלים בראש שקט"

השיב לו הדייג בחיוך גדול: "אבל זה בדיוק מה שאני עושה עכשיו..."

הנרי פורד, היה מיליארדר מייסד חברת הרכב האמריקאית "פורד", ומי שהפך את המכונית לכלי זמין לכל אדם.

מספרים שפעם אחת היה בחופשה וראה על חוף הים דייג מקומי. כאשר אותו דייג הצליח לדוג את הדג השני שלו, הוא קיפל את הציוד והתכונן לעזוב את המקום.

פורד לא התאפק ושאל את הדייג: "מדוע אתה לא נשאר לדוג עוד דגים?"

ענה הדייג: "אני לא צריך יותר משניים, אחד לארוחת צהרים ואחד לארוחת ערב"

אמר לו פורד: "לא חבל, אם תדוג עוד כמה דגים, תוכל ללכת למכור אותם בשוק"

שאל הדייג: "בשביל מה?"

ענה פורד: "תוכל לחסוך כך קצת כסף, ועם הזמן תוכל לשכור מישהו שיפתח בסטה קבועה בשוק, אתה תדוג והוא ימכור!"

בלימוד תורה נוצר חיבור ודבקות בקדוש ברוך הוא

הגמרא במסכת קידושין (לב, א) דנה על דמויות שונות שיש חובה לכבדן, וביחס לכבוד הרב מובא:

הרב שמחל על כבודו - אין כבודו מחול;

ורב יוסף אמר: אפילו הרב שמחל על כבודו - כבודו מחול, שנאמר: "זהו הולך לפניו יומם".

אמר רבא: איך אתה משווה? הקדוש ברוך הוא, העולם שלו הוא, ותורה שלו היא, יכול הוא למחול על כבודו. כאן וכי תורה שלו היא שיכול הרב למחול על כבודה?!

חזר ואמר רבא: כן, תורה שלו היא, של החכם הלומד אותה, שכן נאמר: "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה" (תהלים א, ב), לומר כי מתחילה התורה היא "תורת ה'", ולאחר שהגה בה היא נעשית "תורתו".

ביאור הרב שטיינלץ לגמרא קידושין, לב, א

הרב דרוקמן למד מגמרא זו מסר מדהים:

הביטוי: "התורה שלי" מבטא את הקישור והחיבור שלנו, הלומדים, אל התורה, שהיא דבר די. אותה תורה שהיא רצון א-לוהי עליון, נעשית **עצם מעצמינו**, ותשתית לאישיותנו. האדם נעשה כל כולו - **תורה!**

לזמן הזה, סיון, עמוד 392

? איך ניתן להגביל את עצמך? מציאת התורה הנוכחית שלך מהאדם הזה?

בספר "התניא" של הרב שניאור זלמן מלאדי זצ"ל, מובא הסבר מרגש על הערך העצום של העיסוק בדברי תורה:

כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה על בוריה הרי שכלו תופס ומקיף אותה וגם שכלו מלוכש בה באותה שעה. והנה הלכה זו היא חכמתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא! שעלה ברצונו שכשיטעון ראובן כך וכך דרך משל, ושמעון כך וכך, יהיה הפסק ביניהם כך וכך. ואף אם לא היה ולא יהיה הדבר הזה לעולם לבא למשפט על טענות ותביעות אלו... הרי כשאדם יודע ומשיג בשכלו פסק זה כהלכה הערוכה במשנה או גמרא או פוסקים הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקדוש ברוך הוא!... והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה. וזאת מעלה יתרה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצות מעשיות... ולפי שבידיעת התורה, התורה מלוכשת בנפש האדם ושכלו ומוקפת בתוכו לכן נקראת בשם לחם ומזון הנפש, כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו ואזי יחיה ויתקיים, כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים אין סוף ברוך הוא המלוכש בחכמתו ותורתו שבקרבה, וזה שנאמר: "ותורתך בתוך מעי".

תניא, ליקוטי אמרים, פרק ה

? כמה צומח אימוץ תורה לנפשו?

הרב הסביר את דברי בעל התניא בספרו:

כשאדם מכניס משהו לקרבו ומעכל אותו, נעשה הדבר לחלק מוחלט ממנו. הדבר פשוט בתחום החומרי. כשאדם אוכל מזון כלשהו, נעשה המאכל לחלק גמור מגופו, והוא והמאכל נעשים לאחד.

בעל "התניא" מחדש שהדבר נכון גם בתחום השכלי. כשאדם "מכניס" לשכלו ידיעה כלשהי, מוחו מעבד אותה, והיא ושכלו נעשים לאחד. למשל, כשאדם לומד הלכה במשנה או בגמרא ברצינות ובשלמות, שכלו תופס ומקיף אותה, והיא נעשית לחלק ממנו.

תורת־די מבטאת את רצון־די. בדיני ממונות, למשל, כשיש הכרעה הלכתית כאחד הצדדים, רצון־די הוא הקובע שכך יוכרע הדין. משום כך, כשאנו קולטים את ההכרעה האלוהית הזאת בשכלנו, אנו מכניסים לתוכנו את רצון־די באותו דין. באופן זה נעשה רצון־די הנקלט בשכלנו לחלק גמור מאיתנו!

הקדמה לשבת הארץ, ב, מה

נגענו מעט במעלתה וחשיבותה המיוחדת של מצוות תלמוד תורה. יהי רצון שזנכה להגות בתורה יומם ולילה, מתוך הבנת ערכה העצום והאדיר, ואור התורה יאיר מאיתנו לעולם כולו, כאשר מציון יוצאת תורה ודבר ד' מירושלים!